

متن پرسش

سلام استاد: من تازه با آثار شما آشنا شدم و ده نکته در معرفت النفس را مطالعه کردم. سوالهایی برام پیش آمده با توجه به احادیثی که در زیر می‌آورم الصادق (علیه السلام) - عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ النَّوْقَلِيِّ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ الصَّادِقِ (عَلَيْهِ السَّلَام) الْمُؤْمِنُ يَرَى الرُّؤْيَا فَتَكُونُ كَمَا رَأَاهَا وَرُبَّمَا رَأَى الرُّؤْيَا فَلَا تَكُونُ شَيْئًا. فَقَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا تَمَّ حَرَاجَتُ مِنْ رُوحِهِ حَرَكَهَ مَمْدُودَهُ صَاعِدَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَكَلَّمَا رَأَهُ رُوحُ الْمُؤْمِنِ فِي مَلَكُوتِ السَّمَاءِ فِي مَوْضِعِ التَّعْدِيرِ وَالتَّذْيِيرِ فَهُوَ الْحَقُّ وَكَلَّمَا رَأَهُ فِي الْأَرْضِ فَهُوَ أَصْعَاتُ أَحْلَامٍ. فَقُلْتُ لَهُ وَتَصْعَدُ رُوحُ الْمُؤْمِنِ إِلَى السَّمَاءِ؟ قَالَ تَعَمْ. قُلْتُ حَتَّى لَا يَبْقَى مِنْهُ شَيْءٌ فِي بَدَنِهِ؟ فَقَالَ لَا لَوْ حَرَاجَتُ كُلِّهَا حَتَّى لَا يَبْقَى مِنْهُ شَيْءٌ إِذَا لَمَاتَ. قُلْتُ فَكَيْفَ يَخْرُجُ؟ فَقَالَ أَمَا تَرَى الشَّمْسَ فِي السَّمَاءِ فِي مَوْضِعِهَا وَضَوْوُهَا وَشُعَاعُهَا فِي الْأَرْضِ فَكَذَلِكَ الرُّوحُ أَصْلُهَا فِي الْبَدَنِ وَحَرَكَتُهَا مَمْدُودَةٌ. امام صادق (علیه السلام) - محمد بن قاسم نوفلی از امام صادق (علیه السلام) پرسید: «چه بسا مؤمن خوابی ببیند و بعداً همان طور که دیده، برایش اتفاق می‌افتد، و نیز چه بسا خوابی ببیند و هیچ نباشد؟» پس امام فرمود: «وقتی مؤمن بخوابد، از روحش حرکتی کشیده شده تا آسمان خارج می‌شود، و آنچه را که روح مؤمن در ملکوت آسمان که جایگاه تقدیر و تدبیر است ببیند، درست است و آنچه را در زمین ببیند، تخیلات واهی است». به او گفتم: «آیا روح مؤمن به آسمان بالا می‌رود؟» فرمود: «آری». گفتم: «آیا تا آنجا که در بدنش چیزی نماند؟» فرمود: «نه، اگر هم‌ه‌اش خارج شود تا این که هیچ چیز در بدنش باقی نماند می‌میرد». گفتم: «پس چگونه خارج می‌شود؟» فرمود: «آیا نمی‌بینی خورشید در جای خود در آسمان است و نور و پرتویش در زمین؟ روح هم همین طور است، یعنی اصلش در بدن است و جنبش و حرکتش کشیده شود». تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۷، ص ۴۸۶ الأمالی للصدوق، ص ۱۴۵ / بحار الأنوار، ج ۵۸، ص ۳۲ الصادق (علیه السلام) - أَنَّ رُوحَ آدَمَ (عَلَيْهِ السَّلَام) لَمَّا أَمَرَتْ أَنْ تَدْخُلَ فِيهِ فَكَرِهَتْهُ فَأَمَرَهَا أَنْ تَدْخُلَ كُرْهًا وَ تَخْرُجَ كُرْهًا. امام باقر (علیه السلام) - چون روح آدم (علیه السلام) فرمان یافت که [در بدن] او داخل شود، از این کار کراهت داشت [زیرا روح از عالم ملکوت است و تناسبی با تن خاکی ندارد]؛ خداوند نیز به او فرمان داد که به ناچار داخل شود و [هنگام مرگ نیز] به ناچار بیرون آید. تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۷، ص ۴۸۸ بحار الأنوار، ج ۱۱، ص ۱۰۸ / نور الثقلین در ده معرفت فرمودید روح مکان مند نیست پس چرا در این احادیث که ذیل ایه ۲۹ حجر آمده... واینطور فهمیدم که خدا در بدن اصل را قرار داده و در بیرون فرع را پایگاه اصلی روح هر کس بدن اوست. آیا این احادیث با سخن شما یکیست؟ یا معنی دیگری دارد؟ از حضرتعالی بسیار سپاسگزارم.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: آری! منظور از حضور نفس در بدن همان توجه و تدبیر نفس است که به یک معنا در بدن حاضر است بدون این که مانند پدیده‌های مادی نیاز به جا و مکان داشته باشد. موفق باشید